

רשימות

בפרשת השבוע

אמור

פרק כ"ג פסוק מ'

פרי עץ הדר

כתב במהרי"ל [מנהגים, הלכות אתרוג ט"ז]: מהר"י סג"ל היה פוסל לקנות האתרוגים הירוקים ככרתי שקורין גרינא, דשמא ישאר באותה צבע, ואתרוג הירוק ככרתי פסול, רק אם במקצת להיות מוריקא ככרום שקורין געלפליכט [צהבהב] היתרה.

הביכורי-יעקב [הלכות לולב סימן תרמ"ח (ט)] דייק בדברי המהרי"ל [דלא כמג"א] "דקודם יום טוב לא יקנה הירוק דשמא לא יעבור הירוקת קודם יום טוב ויהיה ביום טוב בלא אתרוג, אבל כשכבר התחיל להיות מוריק שדרכו להיות מוריק והולך, יכול לסמוך ולשער שיהיה עד שיגיע החג מראה אתרוג לכולו, ואם כן אדרבא נראה דעת מהרי"ל שלא הכשיר ירוק בחג אפילו יתהפך לאחר החג למראה אתרוג. ע"כ.

לפי זה צריך להבין מדוע שונה דין האתרוג שצריך שיהיה צהוב ביום טוב ולא מספיק שיהיה צהוב בעתיד, מדין ערבה שאפילו שהקנה שלה עדיין ירוק הרי הוא כשר כיון שסופו להתאדם מהחמה, וכך פסק הרמ"א על פי דברי הב"י [סימן תרמ"ז א'] שאפילו בעודו ירוק כשר, והרי נאמר [שם בטור]: וזה סימנה קנה שלה אדום?

ויש לחלק שלגבי אתרוג הדין הוא שצריך שיהיה צהוב שכך נראה האתרוג והוא הגמר-פרי שלה, מה שאין כן לגבי הערבה די שיהיה ירוק [שסופו להאדים מהחמה] ומה שנאמר קנה שלה אדום הוא רק סימן [ולא סיבה] שהיא הערבה הנכונה וכיון שסופה להתאדם, הרי היא הערבה הנכונה, ואין דין במראה הערבה שהקנה שלה צריך להיות אדום, ובדיני הערבה נאמר דינים אחרים כגון שאם יבשה או שנשרו רוב עליה או נקטם ראשה שפסולה.

פרק כ"ד פסוק ד'

המנורה הטהורה

רש"י: שהיא זהב טהור, דבר אחר על טהרה של מנורה שמטהרה ומדשנה תחלה מן האפר.

ספרא: [יב] על טהרה של מנורה, שלא יסמכם בקיסמים ובצרורות.

[ספרא זה הביא כאן גם בחזקוני, (וכן ברש"י לקמן פסוק ו' לגבי שולחן הפנים), אך בחומש שמות (לא ח) כתב בחזקוני טעם אחר וז"ל "לא מצינו בשום כלי שבמשכן שנקרא טהור רק המנורה והשולחן בפרשת אמור, והטעם לפי שלא היה עליהם שום מתן דמים. (וצריך עיון שישנם עוד כמה כלים בחומש שמות שנאמר עליהם שהיו מזהב טהור כגון שרשרות של האפוד והחושן, כפורת, ציץ? ואולי כוונתו

שרק המנורה והשולחן היו כלים שלמים במשכן שנאמר עליהם זהב טהור, ולא רק חלק של כלי, ובודאי שיש חילוק בין המנורה שהיתה עשויה כולה מזהב טהור לבין השולחן שהיה עשוי מעצי שיטים מצופה זהב כמו שנאמר בפסוק בשמות כה כג כד "ועשית שלחן עצי שיטים", "וצפית אתו זהב טהור".

יש לעיין מדוע לפעמים לא כתוב על המנורה את המילה טהורה, כגון בריש בהעלתך?

י"ל מכיון שכאן הוא עיקר ציוויה כמו שכתב כאן רש"י [כד ב] "זו פרשת מצות הנרות", לכן אמר האיך עשויה, וכן בעשייתה [שמות כה לא] אמר כן, שצריך לידע ממה עשויה, וכן כשצויה את בצלאל על עשייתה [שמות לא ח], וכן לאחר שעשה את המנורה [שמות לז יז] אמר ממה עשה אותה, וכן כשהביאזה למשה רבינו [שמות לט לז], אך בפרשת בהעלתך שהוא לא מקום ציוויה לא אמר טהורה, וכן במקום שחזר על הדברים שצריכים לעשות במשכן [שמות לה יד] לא אמר טהורה.

פרק כ"ד פסוק י"א

למטה דן

רש"י: מגיד שהרשע גורם גנאי לו, גנאי לאביו, גנאי לשבטו. כיוצא בו, אהליאב בן אחיסמך למטה דן שבח לו שבח לאביו שבח לשבטו.

קשה לכאורה מדוע אצל אהליאב הוא שבח לשבטו הרי נאמר בפסוק [שמות לא ג] "ואמלא אות רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת", אם כן חכמתו לא הגיע מעצמו אלא היא מתנת שמים, אם כן מה יש להשתבח בכך? מילא אצלינו בגנאי שייך לומר על הוריו ושבטו שהוא גנאי להם, כיון שיאמרו שלא חינכוהו בטוב, ואולי אם היו מחנכים יותר לא היה יוצא פרי באושים זה?

י"ל זאת על פי דברי רש"י המפרש את הפסוק בשמות [שמות לא ג] "בחכמה: מה שאדם שומע מאחרים ולמד, ובתבונה: מבין דבר מלבו מתוך דברים שלמד", ודברים אלו היו אצל בצלאל וגם אצל אהליאב כמו שמפורש בפסוק [שמות לו א] "ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה", פירוש: שלא די מה שקיבלו מתנת שמים, אלא הם השתמשו במה שקיבלו ולמדו לחשוב דבר מתוך דבר, לפי הכוחות שקיבלו ועמלו כדי להבין דבר מתוך דבר. ולכן זהו שבח לשבט שיש בו אחד שלא רק שיש לו כוחות גדולים שקיבל משמים, אלא הוא משתמש בכוחות גדולים אלו ולומד איתם ומשתמש עם יכולותיו אלו עד תום.

ובאמת זהו תפקידו של כל יהודי לקחת את כל כוחותיו שנתנו לו משמים ולהשתמש בהם עם אימוץ כל שכלו והבנתו למען לימוד התורה ועשיית מצוות ומעשים טובים.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר
הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו
haseforim@gmail.com